СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН З'ЄДИНЕНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 181. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 6. серпня, 1927. VOL. XXXV. No. 181. Jersey City, N. J., Saturday, August 6. 1927. THREE CENTS

ДОБУВАЮТЬ ВСІХ СПОСОБІВ, ЩОБИ РАТУВАТИ САККА І ВАНЦЕТТІ

ЗАСУДЖЕНЦІ АПЕЛЮЮТЬ ДО РОБІТНИЦТВА, АТАКУЮЧИ ФУЛЛЕРА І ТЕЕРА. — ЦІЛИЙ СВІТ КОМЕНТУЄ РІШЕННЄ ГОВЕРНОРА.

БОСТОН, Масс., 4. серпня. — Коли о 10. год. рано повідомили оборона і приятелі Сакка і Ванцетті про те, що вони мають вмерти, Сакко, що вже 19 день голодує і виглядає як тінь людини, не міг вдержатися на ногах зі зворушення, а Ванцетті не міг увірити, що засуд смерти потверджено. Оба засуджені проголосили опісля через свій Комітет Оборони два письма, в яких вони називають говернора Фуллера і суддю Теера убійниками, а прокуратора кривоприсяжником. Сакко стверджує, що вони гинуть з рук капіталістів за те, що вони анархісти. Одинокий їх ратунок лежить в руках робітників. Оборона засуджених шукає тепер за способами, як їх виратувати ще від смерти.

По проголошенню рішення говернора почали надходити сотки телеграм з Америки і цілого світа, в яких одні осуджували говернора, а другі хвалили його за відвагу і мужність. Рівнож і Комітет оборни Сакка і Ванцетті одержав зі всіх сторін сотки телеграм від людей ріжних переконань, які осуджують рішенне говернора.

ТОМСОН ЗРІКАЄТЬСЯ ОБОРОНИ.

КАЖЕ, ЩО САККО І ВАНЦЕТТІ НЕ МАЛИ БЕЗСТОРОННОГО СУДУ. — ВІДКЛИКУЄТЬСЯ ДО ЛЮДСТВА.

БОСТОН, Масс., 4. серпня. — Головний оборонець Сакка і Ванцетті Вилієм Томсон зрікся дальшої оборони задля цілковитого вичерпання сил. Обороняв він засуджених через 4 роки. Разом з ним зрікся оборони з тих самих причин Герберт Ерман. Дальшу оборону перебрав Артур Д. Гіль, який буде ще апелювати до Супрім Корту в Вашингтоні, або возьметься до инших способів, про які не хоче на разі явно говорити.

Томсон і Ерман заявили, що суд над Сакком і Ванцеттим не був безсторонний та що говернор Фуллер переводив доходження секретно і не дав можности обороні бути в курсі доходжень і ставити питання до судді Теера чи тих, яких наново переслухувано. Вони закінчили свій стейтмент тим, що вони свято переконані, що Сакко і Ванцетті не винні та що їх справа віддана тепер під осуд людства.

ДОМАГАЮТЬСЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО СТРАЙКУ.

В ТОЙ СПОСІБ ХОЧУТЬ ЗАПРОТЕСТУВАТИ ПРОТИ ЗАСУДУ САККА І ВАНЦЕТТІ.

НЮ ЙОРК, 4. серпня. — На Юніон Сквер в Ню Йорку і в Бруклині відбулися протестаційні робітничі віча, на яких обговорювано перед кількатисячною публикою рішенне говернора Фуллера, яким затверджено вирок смерти на Сакка і Ванцетті. В Ню Йорку ухвалено резолюцію, щоби проголосити південний генеральний страйк як вираз співчуття для засуджених. На зборах пекарів в Бруклині домагалися цілоденного генерального страйку. Протестаційні віча пройшли спокійно мимо палких бесід.

ПРЕЗ. КУЛИДЖ ІНДІЯНСЬКИМ НАЧАЛЬНИКОМ.

ПЛЕМЯ СІЮ ПРИЙМАЄ ПРЕЗИДЕНТА В СВОЇ РЯДИ, ІМЕНУЄ ЙОГО СВОЇМ НАЧАЛЬНИКОМ І ОБОРОНЦЕМ ІНДІЯН.

ДЕДВУД, Савт Дакота, 4. серпня. — Індіянське племя Сію, яке являється найбільш могучим з американських індіянських племен і домагається тепер від держави відшкодовання в сумі $700,000 за конфіскату території Блек Гилс, на якій мешкає тепер президент, — приняло між себе през. Кулиджа, іменуючи його Білим Вождом та надаючи йому індіянське імя „Вамблі Токага", що означає „Провідний орел".

Все те відбулося підчас урочистої церемонії, підчас якої передано президентови відзнаки індіянського вождя, які вложено на голову. Президент був задоволений і тішився пестрим пірєм, що спадало з його голови. А кажуть, що президент мав причину радуватися, бо і в його жилах має плисти індіянська кров.

Привитав през. Кулиджа інший індіянський начальник Генри Стендинг Бер, що говорив по англійськи. Він згадав про давні боротьби і теперішні часи, коли червоношкірі з білими живуть разом як рідні братя. Він зазначив, що їх батьки і діди може поробили деякі блуди, але всі вони були люде чесні і геройські.

ХОЧУТЬ УЛЕГШИТИ СТАРАННЯ О ДОЗВІЛ НА ПОВОРОТ ДО АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН, 4. серпня. — Генеральний Іміграційний комісар Гуль зарядив, щоби подання о перміти на поворот до Америки, о які тисячами стараються чужинці, не вносити до іміграційного уряду в Вашингтоні, але прямо до портових властий. Бо й так всі подання пересилаються з Вашингтону до Еллис Айленд і там провірюються, а по їх згоді видається допера перміти в Вашингтоні. Через зарядження Гуля процедура упроститься і прискориться видача пермітів.

НЮ ЙОРК ЗА ГЮЗОМ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 3. серпня. — Республиканська партія нюйорського стейту заявляє, що найвідповіднішим кандидатом на президента в кампанії на 1928 рік являється бувший секретар стейту Чарлз Гюз.

БУВША ЦІСАРЕВА ЗИТА СПОДІЄТЬСЯ, ЩО ЇЇ СИН СТАНЕ УГОРСЬКИМ КОРОЛЕМ.

Відколи в Румунії проголошено королем шестилітнього короля Мигая, бувша австрійська цісарева Зита, жінка посідного австрійського цісаря, Карла І., починає набирати щораз більшої надії, що угорська шляхта, ідучи за приміром румунської, проголосить угорським королем її 15-літного сина, Оттона. Згадана екс-цісарева зі своїми осмеро дітьми живе тепер в Еспанії, та все ще надіється, що її син Отто стане королем Угорщини, хоч сему рішучо противляться Чехословаччина, Югославія і Польща, боячись, щоби король з дому Габсбургів, на угорським престолі, не старався прилучити знова згаданих коронних країв бувшої Австрії до угорської держави.

ТУРКИ ДУЖЕ ПРИВЯЗАНІ ДО СВОГО ФЕЗА.

АНГОРА, Туреччина, 3. серпня. — Мимо заказу і карання вязницею старші Турки є сильно привязані до свого феза, як ноші до накриття голови. Позаяк їх президент, Мустафа Кемаль, заказав їм носити фези публично на улиці, під карою безпроволочного арештовання, богато правовірних Турків, навіть добрих републиканів, носять фези бодай у своїм домі.

Молоді Турки не дуже дбають про фези і носять звичайні, европейські капелюхи. Поліція однак, знаючи, що фези носять по домах, вірить, що час вилічить Турків з того привязання до традиційних фезів.

ЛІКВІДАЦІЯ ЛУГІВ.

В четвер, дня 7. липня ц. р., перевела львівська поліція ряд ревізій у провідника лугів д-ра Дашкевича та в льокали Товариства. Одночасно заявили Дашкевичови поліційні власти, що з наказу міністерства припиняється діяльність Головної Лугової Ради. Це саме закомуніковано Головний Луговий Раді, що є під впливами радикальної партії.

Цей нечуваний крок польської влади треба вважати початком систематичної ліквідації аполітичного руханкового товариства. Поодинокі випадки закриття товариства мали вже місце в деяких селах в краю. Тепер це закриття піде успішним темпом.

І У НАС БИ ЦЕ ПРИДАЛОСЯ...

В англійськім парляменті дуже остро перестерігається, щоби посли не уживали грубих слів. На днях соціялістичний посол Бікенен крикнув там в сторону одного бесідника слово „брехня" і його зараз викинено за двері.

ПАРЛЯМЕТАРНІ ВИБОРИ В РУМУНІЇ.

Український нарід Буковини й Бесарабії пережив на днях страхіття румунських виборів. Відбулися вони дня 7. липня ц. р. під знаком нечуваного терору зі сторони правительственної ліберальної партії і самого правительства.

Опозиційні часописи Букарешту подавали докладні довірочні телеграми міністерства внутрішніх справ до команд жандармерії, в яких були вказівки, після яких жандарми були зобовязані йти на руку лібералам, не допускаючи опозиційних виборців всякими способами до виборчої урни, щоби за всяку ціну переперти побіду правительства. Ліберальна партія видала тайний обіжник, в якім наказується головам партії на провінції обсадити виборчі льокалі енергічними людьми вже перед початком виборчої акції, а в часі виборів заквестіонувати опозиційних виборців або впрост їх заарештувати. Командант жандармерії в Сторожинці, Соколеану, вислав до начальника жандармерії в цілій Румунії, генерала Давідоглю, слідуючу телеграму: „В повіті спокій. Я здавив цілковито опозиційну пропаганду, а винних згідно з законом Марцеска віддав під суд. Сьогодня дістав я інструкцію від міністра Ністрора, який є тепер тут, аби з 1. липня ударемнити всяку пропаганду опозиції. Я працюю в повній згоді з префектом, який рівночасно є шефом ліберальної партії".

Українське населення йшло до виборчої урни двома лавами: українські трудові маси голосували на соціялістичну листу й тим спричинилися, що листа ця віднесла чисельну побіду. Українські націоналісти йшли зблоковані з Німцями, Жидами, Поляками і Мадярами і голосували на т. зв. листу бльоку меншостей. Листа ця помимо цего, що заявила себе льояльною супроти румунської держави, по останнім відомостям перепала на цілій лінії. Всюди побіда, при помочи вище згаданого терору, правительственна листа лібералів.

ПРОГРАВ ПРОЦЕС І ЗАСТРІЛИВ ЖИДА.

У Волі Раніжовській Мазур Ян Рембиш, який недавно вернув з Америки, програв процес з шинкарем Лейбою Зіглем. А процесувався з ним за грунт. Розлючений взяв кріс і трома стрілами положив Лейбу трупом, а його сина зранив. Опісля втік з села ровером.

СИЛА УРАГАНУ.

Ураган в Грефенталь (Німеччина) знищив протягом одної хвилини 4—5 тисяч дерев. Над Берліном підчас бурі обірвалася хмара і туча знищила богато садів та огородів.

ЗІЗД БАПТИСТІВ У РІВНОМУ.

У Рівному відбувся зізд баптистів. Ця секта має на наших і білоруських землях 110 своїх „парафій", у яких гуртується 15,000 вірних.

В КИТАЙСЬКІМ ЗЕМЛЕТРУСІ ЗГИНУЛО ПОНАД 100,000 ЛЮДЕЙ.

ШАНГАЙ, Китай.—Підчас послідного землетрусу в провінції Кансу, у маю с. р., мало згинути понад 100 тисяч осіб. Про се пише у приватнім листі до своїх товаришів-місіонарів в Шангаю німецький вікарій генеральний в провінції Кансу, монсіньор Теодор Будденброк.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ВИБОРІВ ДО ВАРШАВСЬКОГО СОЙМУ.

Конституційна комісія варшавського сойму від довшого часу радить над тим, як змінити дотеперішню ординацію до сойму. Обміркована досі вже безліч проектів, а всі вони редаговані в тому напрямі, щоб як найменша була небезпека українських послів в майбутньому соймі. Найновійший проект зменшує число мандатів на терені східно-галицьких воєвідств о цілих 12, на Волині о 6, на Поліссі о 2, а на прочих територіях окраїн на 4 мандати. Натомісць польскі округи виборчі остають без змін. Те саме має статися з числом сенаторів у вимінених округах.

КИТАЙСЬКА ЕТИКЕТА.

Обширне поучення про етикету міститься вже в творах славного китайського фільософа Конфуция з VI. століття перед Христом. В приповідку війшла вже китайська услужливість і гостинність. Приміром етикета при гошенню гостий обіймає найменші подробиці і найріжніші приписи. Господар дому мусить виходити гостеви на стрічу. При вході до кімнати просить, аби гість входив; сей не хоче і просить господаря, щоби перший входив. Коли так оба не хочуть увійти, вкінці господар входить дверми правобіч, а гість лівобіч. Тому кожда китайська гостинна кімната має два входи тісно біля себе. При обіді етикета вимагає, щоби господар вибирав із полумиска найліпші куски і щоби клав їх на тарілку гостеви. Хто стрінеться зі знакомим, мусить зняти підчас розмови капелюх і не сміє його заложити на голову, навіть колиб розмова була і найкоротша. Китайці люблять дуже богато плювати; з сьому їм ніхто не дорівнає. Велика плювачка є прикрасою кождого місця, де перебувають Китайці. І то стоїть в кімнаті не одна плювачка, лише стільки, скільки є осіб. Відбивання Китайців увійшло вже в приповідку. Хусточок до носа привозять з Европи до Китаю богато, але їх ужитку сей нарід із найстаршою культурою досі не навчився, а думає, що хусточки служать до втирання кінців пальців.

ЖЕРТВА ІМЕНИН.

Іван Пузан з Вейгерова святкував свої іменини. Його жінка з цеї нагоди спекла гарні булки. Зївши булку, Іван і гості розхорувалися. Івана навіть треба було відвезти до шпиталю, де він і помер. Виявилося, що його жінка через необережність всипала до тіста салітри.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ КРУЖЛЯКІВ КІНЧИТЬСЯ НЕУДАЧНО

АМБАСАДОР ГІБСОН ОБВИНЮЄ ВЕЛИКУ БРИТАНІЮ ЗА НЕУСТУПЧИВІСТЬ.

ЖЕНЕВА, 4. серпня. — Нині закінчилась на повнім засіданню конференція трьох держав в справі зменшення морських зброєнь виданнем спільної заяви, у якій кажеться, що на конференції прийшло до згоди що до зменшення підводних лодок і міноносців, однак не могло прийти до згоди що до зменшення кружляків і для того конференція уважає за пожадане відрочитись аж до часу, коли відносні правительства застановляться над тими проблемами.

Делегати згодились поручити своїм правительствам, щоби вони скликали нову конференцію перед серпнем, 1931 р., як се предвиджено у Вашингтонськім договорі. На тій конференції мається повзяти рішення, які ввійдуть в силу, заки перестануть обовязувати ограничення, на які вже згодилися.

Амбасадор Гібсон, промовляючи на сім засіданню, закинув Великій Британії, що її неуступчивість є причиною невдачі сеї конференції. Велика Британія домагалась збільшення числа кружляків з 48 на 70, а се домагання перевисшало значно число кружляків, яке намічено підчас конференції у Вашингтоні.

КОМУНІСТИ ПРИГАДУЮТЬ СВІТОВУ ВІЙНУ.

БЕРЛІН, 4. серпня. — Тутешні комуністи показались одинокими, що пригадали німецькому пролетаріятови тринайцяту річницю виповідження світової війни. 25 тисяч комуністів згромадилось перед колишною палатою „кайзера" в Люстгартен, при улиці „Унтер ден Лінден", протестуючи проти війни і підписання несправедливого Вейрсайського мира, та висказуючи бажання війни проти війни.

Підчас походу несено картонові фігури визначних особистостей Ліги Націй і карикатури, представляючі членів конференції для роззброєнь.

Підчас походу несено також прапори з протестами проти рішення говернора Фуллера в справі засуду на смерть Сакка і Ванцетті.

ПРАВИТЕЛЬСТВО В НАНКІНГ СТАРАЄТЬСЯ О ПРИЗНАННЯ АМЕРИКИ.

ШАНГАЙ, 4. серпня. — Правительство в Нанкінг, що, як відомо, творить праве крило китайських націоналістів, яке є ворожо настроєне до російських большевиків, вислало до Злучених Держав свого представника в особі Франка Віляма Лі, родженого в Америці, що є по званню дипльоматом, щоби старався о признання для свого правительства. Про сю місію Франка В. Лі оповістив міністер заграничних справ правительства в Нанкінг, др. К. К. Ву. Лі має прибути до Вашингтону перед 1. вереснем с. р. Згаданий Лі перед прибуттєм до Злучених Держав відвідає вперед Японію. Коли місія Ф. Лі буде успішною і американське правительство уділить признания правительству правих націоналістів, правительство в Нанкінг вишле визначнішого, як Лі, дипльомата яко свого посла у Вашингтоні.

СТЕРЕЖУТЬ АМЕРИКАНСЬКОЇ АМБАСАДИ В ТОКІО.

ТОКІО, Япан, 4. серпня. — Підпринято тут всякі міри осторожности, щоби не допустити до демонстрації перед американською амбасадою зі сторони японського пролетаріяту, колиб сей хотів протестувати проти рішення говернора Фуллера в справі страчення Сакка і Ванцетті у дні 10. серпня с. р.

НЕГОДОВАННЯ В ІТАЛІЇ.

РИМ, 4. серпня. — Рішення говернора А. Фуллера, у якім він відмовився спасти Николу Сакка і Вартоломея Ванцетті перед електричним стільцем, викликало по цілій Італії здивовання і сильне негодовання. Ніхто не сподівався тут так неприхильного рішення, позаяк послідні донесення часописів казали догадуватись, що те рішення буде цілком відмінне від того, яке говернор видав.

ДОЧКА БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПРОВІДНИКА ВІДДАЄТЬСЯ ЗА ФРАНЦУСЬКОГО КНЯЗЯ.

ЛОНДОН, 4. серпня. — Часопис „Дейлі Скетч" пише, що Людмила Крассін, дочка недавно помершого Леоніда Крассіна, одного з комуністичних провідників і бувшого совітського посла в Лондоні, віддається за французького князя. Ріжні часописи писали вже давніше, що Крассін полишив своїм дітям велике майно.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ СУДИ ЗАСУДИЛИ БУРЯТСЬКИХ ЛЯМІВ ЗА ОПІР ВЛАДІ.

ВЕРХНЕ-УДІНСК, Сибір, 30. липня. — Вісімдесять вісім бурятських лямів, або буддійських попів, обвинувачених за ставлення спротиву совітській владі в Агінському окрузі Трансбайкалу, засуджено від оден до 5 років вязниці. Вони виступали проти націоналізації буддійських монастирів, усування попівства з публичних урядів та не хотіли платити податків.

КАНАДА БУДЕ ПОТРЕБУВАТИ 31 ТИСЯЧ РОБІТНИКІВ НА ЖНИВА.

Канадійські часописи подають, що у західній Канаді буде потреба цього року 31 тисяч робітників на жнива. З них 25,000 привезуть зі сходу, а 6,000 з Британської Колюмбії. Около 20,000 робітників буде потрібно в провінції Саскачеван, 8,000 в Алберті, а 3,000 в Манітобі.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВОДА НА ПОЛЬСЬКИЙ МЛИН

Пропаганда Комуністичного Інтернаціоналу довела до цего, що в Европі приходить звільна до щораз сильнішого протибольшевицького фронту. Англія зірвала з совітами всякі зносини, а Поанкаре в Франції на тій самій дорозі, бо й Французам вже забогато підпольної розвальної роботи висланців з Москви. Своєю пропагандою Москва нічого не зискала, бо не викликала світової революції ні не ослабила буржуазних урядів в Европі. За те зробила вона велику прислугу потапаючій Польщі, яка почала вже була тратити на міжнародній арені всякий кредит не тільки грошевий, але й моральний. Бож навіть найвидніші французькі вчені і писателі підносили голос протесту проти Польщі як тюрми народів. Та тепер инші часи настали. Ніяка французька газета не приймає ніякого протипольського голосу, а той міри французький публіцист як Говен пише передмову до виданої на французькій мові книжки польського публіциста Смогожевського, в якій згідно з духом книжки підносить, що український рух на західно-українських землях штучний, зацікавлений большевиками та що „Русини" не домагаються ніякої державної самостійности.

Знова англійський письменник Честертон, що обїздив недавно тому Польщу, підносить її рівнож під небеса. В видаванім пим лондонськім журналі представляє він большевицьку грозу, про яку так богато пишеться в Англії. І одно Честертона тепер дуже дивує, що у всіх тих писаннях так рідко доводиться йому стрічати один знаменний вираз, а виразом тим є: Польща. Бо не Болдвин ні англійський уряд оборонять Англію перед большевизмом, але Польща. Коли большевизм є небезпекою для старої християнської культури, то нема сумніву, що Польща є охороною перед тою небезпекою. Вона одна вже оборонила світ перед большевицькою навалою і боронить його далі. І в тім треба їй дати повну поміч. Так пише Честертон.

Як бачимо з цего, Польща користає з напруження, яке наступило між Англією і совітами. В Англії Польща ніколи не тішилася особлившим зацікавленем та симпатіями. Та тепер ситуація змінилася. Попри Францію стає тепер Англія попечителькою Польщі. А все те тому, що большевицька пропаганда надоїла вже европейським державам і вони рішилися з нею вже раз покінчити. З ненависти до большевизму і їх інтриг звернули вони свої очі тепер на Польщу. Инша річ, чи Польща уявляє собою ту силу, на яку вони числять в евентуальнім протибольшевицькім наступі. Нам ходить тільки о ствердження того, що на невмілій большевицькій пропаганді робить добрий інтерес тільки Польща.

ПРАВО НА НАЦІОНАЛЬНУ НАЗВУ

(Відповідь польському фільольогови).

Боротьба з терміном „український".

Проф. Нітш помістив у виданім минулого місяця XII-ім зошиті „Język Polskiego" статтю п. з. „O nazwy naszych słowiańskich sąsiadów", в якій задумується над назвою „Rusini czy Ukraińcy" — і виводить, що „Rusini mają zupełne prawo nazywania się Ukraińcami", але — „z prawa każdego narodu do nazywania się, jak chce, bynajmniej nie wynika prawo żądania przyjęcia tej nazwy przez innych".

Вже на перший погляд можна ствердити, що виводи проф. Нітша вражають недостаточною знайомістю предмету, про який пише.

Передовсім проф. Нітшові слід би знати, що щодо назв, а головно до політичної організації Европи, виложниками якої є назви, відріжняємо дві доби: першу до 18-го ст., в якій Европа була організована по державам, цісарстві і церкві, і другу від 18-го ст., в якій Европа є організованою по національному принціпі. Тому в першій добі назви є ріжнородні, зате в другій добі одні і тісамі. І так старинні Гелени мали кілька держав; Греції як держави не було. Також мешканці теперішнього італійського півострова перед старинними Римлянами мали кілька держав; Італії як держави не було. Те саме було з германськими і словянськими племенами, не поминаючи, очевидно, і романських племен. Зокремаж одно германське племя, Франки, підбоїло галійські племена, само стопилося в них, але дало їм назву, яка нині звучить Французи. Теж одно германське племя Англьо-сакси, підбило британські племена, розлившись у них, але дало їм назву, яка нині звучить Англійці. Англійці звуть Голяндців Dutch, бо тоді, коли утворено графство Голяндію, в другій половині середних віків, заселювали Голяндію німецькі племена, які аж згодом набрали окремих національних прикмет. Французи звуть Німців les Allemands, бо коли та назва повставала, німецьке племя, Алемани, творило сильну державу в сусідстві з державою Франків. Знова Словяне звуть Німців від їх племени Nemetes, а не від слова німий, як дійсно образливо видається проф. Нітшові. Само слово Deutschen, походить від німецького племени Teutones.

Перемога національного принціпу.

Зате в другій добі, назви є одні і ті самі напр. Греція, Бельгія, Румунія (до 19-го ст. два князівства: Молдавії й Волощини, Румунії як держави не було), Болгарія (до якої влучено Румелію), а по останній світовій війні Чехословаччина (хоч до кінця світової війни Німці звали Чехів Boehmen), Югославія (хоч се властиво побільшена Сербія) та інші. Отже в другій добі (в 19-тім столітті) панує всесильно національний принціп, який виступає виразно в визвольних балканських війнах, при відродженні численних націй, в повстанні Бельгії, в злученні Італії й Німеччини, а в 20-ім ст. в часі останньої світової війни перемінюється в право самоозначення народів й находить свій вираз у визволенні ріжних народів. Таким робом назви нові, чи пак старі, але наново усталені, є однакові у всіх мовах.

Зрештою, колиб проф. Нітш був заглянув до історичного атлясу, був би побачив, що богато старих назв знехтовано, потворено богато нових, розширено і змінено деякі з давніших — і що творити якесь правило поза фактом, що назви є виложниками політичної організації Европи та инших частей світа — це абсурд.

Зокрема щодо назви „Українці", „український" слід проф. Нітшові знати, що в найстаршім літописі пишеться про смерть Володимира Глібовича в р. 1187 так: „о немже Оукраина много постона". Там зветься Україною Переяславську землю. Але і Галичину цей самий літопис зве Україною, бо про Ростислава Берладничина в р. 1189 пише, що приїхав „к Оукраині галичьской". Таксамо зве літопис і Галицке Забуже Україною і пише, що князь Данило 1213 р. відобрав від Поляків „Берестий, Оугровьскь и Вельшин и Столпьє Комов и всю Оукраину". Ця назва, поширена за українських княжих і королівських часів, закорінилась сильно в українськім народі і найшла свій вислів у народних піснях з татарських часів („орда забрала українські діти"), найбільше поширилася і стала дійсно одинокою і виключною назвою українського народу за козацьких часів, перейшовши в українські народні пісні та літописи а також до всіх чужинних літератур: польської, німецької, шведської, французької. У переяславськім договорі з 1654 р. говориться виразно про злуку України з Москвою.

Аж цар Петро І. в р. 1721 постановив з метою обрусіння счеркнути цю назву з карти Европи, тому назвав Москалів — Великоросами, Українців — Малоросами, а заселені ними краї — Росією. Одначе ці нікчемні заходи його і його наслідників знівечив у більшій половині Шевченко. Під натиском Росії пішла Австрія і вона назвала Українців у Галичині „Ruthenen", а на Буковині „Kleinruth". І так у німецькій термінольогії утворено тоді для назви українського народу аж три псевдо-назви: „Kleinrussen", „Ruthenen" і „Kleinruth". Річ ясна, що ці назви були не історичні, штучні, нічим не виправдані, а служили політиці обрусіння й австрійщини. Щойно по розвалі царату 1927 р. під напором стихійного руху українського народу революційний уряд Керенського вернув давну назву „Україна" й „український" як одиноко слушну й одиноко обовязуючу. Також для Австрії по розвалі Росії не було вже більше причини удержувати назву „Ruthenen" і „Kleinruthenen", тому австрійський уряд і австрійська команда в 1917 р. вернулись до давньої назви „Україна" й „український", уживаючи урядово цієї назви. Український народ у визвольній війні в р. 1918—1921 кровю пів міліона найкращих одиниць, які згинули на полю битви, і пів міліона найкращих одиниць, яких розстріляно, повішено, замучено, погребано живцем по льохах, таборах і тюрмах, припечатав цю назву і не дозволить нікому її собі вирвати.

Мова фактів і політична короткозорість.

З притиском підчеркуємо, що проф. Нітш як фільольог повинен би знати, що назва „Україна", „український", як зрештою всяка інша назва, має своєрідний характер і тому анальогії не завсіди є доцільні.

Крім згаданих історичних і фільольогічних мотивів **Українці мають повне право домагатись, щоб інші народи, себто і Поляки, звали їх Українцями** з таких головних причин:

1. правних: а) міжнародні; всі повоєнні західноевропейські трактати, як версайський про національні меншини, Сан-Жерменський, севрський чи рішення Рада Амбасадорів, не відбирають нам нічого з прав, назви, приналежности і т. д., які ми виборли собі в останній добі за Австрії, а рижський договір накладає виразно на Польщу зобовязання супроти народностей: української, білоруської й російської і ці всі договори польський сойм ратифікував (отже якби виглядало зобовязання Польщі супроти української народности, коли по виводам проф. Нітша в Польщі є тільки „Rusini"?; б) що до назв правно-державних, бо польський сойм і уряд є звязані реребраними зобовязаннями, а в виконанні тих зобовязань і власними законами, розпорядженнями, ухвалами і т. д., в яких вони уживали й уживають назви „Українці", „український", починаючи від української парляментарної репрезентації, а кінчаючи на українській аматорській виставі;

2. фактичних: — в останній визвольній війні припечатав кровю на побоєвищах свою тисячлітню назву, — вживає її як єдину загальну на всіх просторах своїх земель і інші назви вважає образовою, зверненою проти своєї національности;

3. наукових і формальних: українську мову як самостійну визнала петроградська академія наук 1905 р. і празька 1918 р.; українську державність визнали в 1918 р. у берестейськім договорі: Німеччина, Австрія, Болгарія, Туреччина, большевики, в 1921 р. Аргентина, в рижськім договорі 1921 р. Польща, а від 1924 р. як союзну державу радянських республік визнали Україну: Англія, Франція, Італія, Швеція, Норвегія, Швайцарія та інші, — і по світовій війні взагалі всі европейські політики, публіцисти, учені, академії і т. д. знають тільки назву „Україна" і тільки її уживають, доказом чого є не тільки книжки і часописи, але також мапи, атляси, словники, то що;

4. льогічних: коли виводи проф. Нітша торкаються всіх Українців себто всього українського народу, то як погодити їх з фактом, що за Збручем є українська держава. Колиж вони торкаються Українців тільки під Польщею, бо Українців за Збручем зветься „Ukraincami", то зовсім незрозумілим є, чому Українців під Польщею малоб зватися „Rusinami?" До цього слід пригадати **неодностайності в польскій термінольогії:** у бувшій Конгресівці „ruski" означає „російський", тоді як „Українці", „український" приняті й уживані не лише в цілій бувшій Конгресівці, але здебільша і в Галичині, а тільки жмінка вшехполяків тримається ще назви „ruski", врядиголи перемішуючи її пів-напів з назвою „Українці", „український".

З буцім-то фільольогічних доказів проф. Нітша виходить ясно, що вони мають підклад не науковий, але політичний. Вже на перший погляд впадає в очі те, що переназва Галичини на „Małopolska" й утримування назви „ruski", є копіюванням назви Москалів по 1863 р. бувшої Конгресівки на „привислянський край" і перезвання Українців на „малоросов". Як у тім випадку мала Москва на оці обрусіння Поляків і Українців, так тепер Поляки мають о цю спольщити українську-українські землі. Але як раніше Поляки й Українці обурювалися і домагалися, щоби не називали їх видуманими штучними назвами, і тепер **Українці обурюються і протестують проти назви** Małopolska тимбільше, що історично — як це потвердили самі польські історики — „Małopolsk-ою" звано шмат польської землі на північ від Кракова в бувшій Конгресівці і в зовсім незрозумілий спосіб цею історичною назвою з понад Кракова перезвано Галичину. **Це торкається і назви „ruski", бо обі ці назви підтримуються виключно з метою польонізаційної політики.**

Колиб проф. Нітш писав „O nazwy naszych słowiańskich sąsiadów", (чому тільки словянських? — певне почувши, що німецька наука висміяла би його виводи і що Німеччина не дасться Польщі польонізувати, а в цьому саме діло!) з докладним знанням історії народів, з науковим історичним атлясом у руці, з докладним знанням подій політичних, соціяльних і культурних поодиноких народів, а також знаючи наукові праці европейських учених про назви і політичну організацію Европи, то певне був би мусів зріктись своєї тенденції.

Може бути, що проф. Нітш і його адгеренти шукатимуть ще якихсь натяганих аргументів, або перекручуваних фактів, але хто хоче конче доказати, що біле — чорне, з тим всяка дискусія виключена.

Микола Вовкунець.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За місяць липень, 1927 р.)

I. ПРИХІД:

1) З перенесення		$199.23
2) Прихід в липни, 1927		865.92
Разом		$1,065.15

II. РОЗХІД:

а) ВИСИЛКА ДО КРАЮ:		
1) На Дім Укр. Інвалідів у Львові	$300.00	
2) На Укр. Народний Дім в Сяноку	180.00	
3) Рідна Школа	100.00	
4) Письменникам	100.00	
5) Сироти	60.00	
6) На памятник Шевченка в Києві	50.00	
7) Тов. „Просвіта" у Львові	25.00	
8) На захист для письменників	25.00	
9) На Народний Дім в Гнильчу	10.00	
10) Кошта листів і пересилки	9.50	$859.50
б) Кошта ведення канцелярії		25.00
в) Кошта дороги		12.00
Разом		$896.50

III. ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід в липни 1927	$1.065.15
Розхід	896.50

Остає в касі Обєднання з днем 31. липня $168.65

Обєднаннє Укр. Організацій в Америці.

ШКОЛА І ЦЕРКВА

КРИТИЧНІ УВАГИ ДО ШКІЛЬНОГО ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Написав **Проф. Др. Олександер Сушко.**

3)

Подібні нарікання доходять до мене і тут у Злучених Державах — і то що за ірония — навіть з уст самих таки священиків! Жадую дуже, що не можу подати тут цінної критики кількох дуже поважних і абсолютно чесних українських греко-католицьких священиків (є між ними і такі) відносно цего питання.

В Шикаго маємо тут коштовну церкву і величаву попівську резиденцію, — але шкільного будинку нема. Результат того прямо страшний: Протягом не цілих 15 літ молоде покоління відчужилося від церкви вповні, а старі не годні вже самі сплачувати дуже повоєнних сум усяких „моргечів", що тяжать на церковних „пропертах". Коли би так зачато було тут від школи, нині булиб при церкві і люди, була би і церква.

А подібні нарікання почуєте сливе чи не у кождій українській парохії в Америці.

Правда — тут зараз не один із „духовних отців" скаже: „Наші переселенці в Америці втратили віру в церкву під впливом Великої Війни та російського большевизму. Як би не це, наш народ тримався дальше церков і священиків та усе було би по старому".

Та, тут зараз і підносяться голоси: „Правда ваша; впливу Великої Війни та нових кличів зі Сходу годі заперечити. Одначе не забувайте, що вони не підкопали зівсім, приміром, польської церкви та могутнього впливу на маси польських священиків... А чому? Бо затрату віри у наші церкви і наших попів зродили та посіяли серед наших мас самі таки наші священики, які дбали більш про наживу, а не думали як треба **про просвіту та добробут своїх вірних і їх потомків**... Не дивниця отже, що і діждалися нині таких жнив. — Нехайжеж і пожинають тее, що посіяли".

Та що і казати! Розвал та руїна церковного життя іде у нас на наших очах приспішеним темпом. Найновіша спроба та фатальні результати інтересного експерименту людини такої міри що др. Осип Назарук і Спілка свідчать про тее найвимовніще.

V.

Vox populi: Голос народа.

Разом з обниженням та охолодженням заінтересовання наших мас церквою і попами, доходи церковних єпархій стали малити, а в парі з цим дались зараз обсервувати цікаве явище, як то наші попи перекидаються преспокійно на нове поле фінансової спекуляції і беруться чим раз то більш отверто до усякого рода бизнесів, почавши від торговлі лотами а скінчивши на „опіці над еміґрантами", т. є. продажі корабельних карт, фармів і т. п. А поруч цего починаємо читати час від часу у часописях, що таке і таке Брацтво ім. св. Йосафата або Варвари ухвалює одноголосно переменити стару назву на (приміром): Товариство ім. Івана Франка, Мих. Драгоманова і т. п., і т. п.

Читаєш таке та мимоволі кличеш: „Чудні діла Твої, Господи, і невідомі нікому стежки, якими Ти любиш ходити"... А там питаєш себе: „А що буде дальше?"

А коли вже бесіда про „дива і чуда на небі і на землі", то попробуйте вдуматися, опять лишень для приміру, в отсей прецітерсений „vox populi", що появився був на сторінках „Свободи", ч. 160, з дня 13. липня, 1927. Маю на думці дуже характеристичну дописть **д. Юрія Гури.** Запримічую однаке згори, що подібних дописий, т. є. дописий написаних в подібнім дусі, міг би я навести більше:

„Я люблю церкву", — пише згаданий д. Юрій Гура, „і що неділі ходжу на Службу Божу і в хорі люблю помагати і цікавлюся справами церкви і чую, що мені церква потрібна. **Однак я не є лямполизом; не служу священикови і не вважаю його за свого пана, якому треба руки лизати й поклони бити.** В мене той священик добрий, що поступає після слів Христа. Ми знаємо добре, який великий моральний вплив мали проповіди Христа на тих людей; які його слухали, і ми питаємося, який моральний вплив буде мати „таке" поступованнє (нашого) священика? Чи дивуватися, що так богато віруючих людей стає бабтистами, „бадачами біблії", а деякі кажуть, **що вони взагалі до ніякої церкви не підуть,** бо священики, мовляв, тільки на те, щоби довги на громаду тягнути, та поза плечі Іванів ховатися, як епископ котрому стане на ногу. **Ніде таки правди діти, що найбільше біди в церкві роблять такі ті, що називаються намісниками Христа та вважаються проповідниками слів Божих.** Наш нарід вірує і віри покинути не хоче; але він приглядається добре другим народам та хоче, щоби й його церкви ширили серед народа любов і мир та вели нарід до висшого **й кращого життя."**

Знаменна сповідь! А слова д. Юрія Гури тим цінніщі, що вони слова робітника. Томи можна би на цю тему писати, — остільки у них і живої обсервації, і холодної розваги і розуму та — глибокої **особистої культури.** А Юрій Гура — це один із десятків тисяч наших американських робітників-чорноробів! Він теж, як і його старші товариші, любить ще церкву і любить зайти до неї, бо любить церковний спів, любить громадське життя, любить науку... На жаль — наших із проповідий священика він не виносить — і звідтіля розчарування, невдоволення, критика... Та вжеж рівночасно Юрій Гура це вже не той самий український робітник-чорноробів, яким літ тому 30, 20 або й 10 ішов смирно до церкви, давав доляри на „тацу" та без усяких застережень приймав оповідання попа про пекло, небо, чортів, серафимів і херувимів. Ні! Юрій Гура ходить далі до церкви, для заспокоєння свойого естетичного голоду, бо любить хоральний спів, а на оперні і світські концерти іще не звик ходити, — але Юрій Гура уміє вже при тім **критично** вислухати проповіди та рішає, що „це не по Христовому приміру", — бо „ми знаємо добре (очевидно: знаємо з книжок!), що **„моральний вплив Христа"** (ось за чим тужить благородна душа Юрія!) був инший, та що **„усю біду в церкві" роблять самі таки попи,** та що наслідком того **„деякі кажуть, що вони взагалі до ніякої церкви не підуть".**

Ось і бачите, до чого додумався та до чого договорився український робітник - чорнороб в Америці! Додумався та договорився не лишень під впливом фатальної „науки" самих таки попів, але і під впливом **дійсної науки,** здобутої нашими Юріями в добрій американській школі, в товаристві та у розумних книжках і газетах.

(Кінець буде).

— Чи ти дійсно, Марійко, не зазнала ще нещасливої любови?

— Ні, дійсно ні, Степане, вір мені. Ти моя перша любов, усі инші були щасливі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ШОТЛЯНДСЬКИЙ ГЕРОЙ.

Наша славна письменниця, Леся Українка, переложила з шотляньскої мови на українську пречудну поему, про шотляндського борця, Роберта Брюса, який не хотів піддатися англійському королеви, що тоді був завоював Шотляндію, навіть тоді, коли шотляндська шляхта добровільно піддалась королеви. Славний борець і оборонець рідного краю, Роберт, кинув залізну рукавицю під ноги королеви на знак пімсти, і сам полетів орляним летом по Шотляндії та викликував селянські повстання. Шість разів викликував повстання і шість разів програвав, аж за семим разом виграв битву, побивши на голову англійські війська, та освободив Шотляндію від ворожої навали.

Шотляндія мала свого Брюса, а Україна мала свого Богуна. І Богун, як Роберт Брюс, кинув шаблю під ноги Хмельницькому підчас переговорів з Поляками; тільки що доля була ласкавійша для Роберта як для нашого Богуна.

Шотляндська історія й історія України цілком подібні до себе, і тому пожаданим, а навіть святим обовязком повинно бути, щоби наша суспільність перенялась бажаннями та кличами славного Роберта. Длятого перечитаймо з увагою славні події, про які пише письменниця.

На вільну Шотляндію ішов війною король Едвард. Англійський володар зібрав своїх лицарів, все горде й пишне панство, щоб підбити під свою владу вільний шотляндський нарід. По всій Шотляндії йде голосною луною клич: „До зброї, браття: ось іде король війною, гей милі браття, чи у вас мало ясної зброї, хиба в шотляндській стороні вже лицарів не стало! Лицарство йде, земля гуде, зійшлись ворожі лави... гукають люто вояки, і — ржуть коні воронії, воюють день, воюють два, на третій, о горе, Шотляндці крикнули, біда, король Едвард нас побиває, шотляндське військо опадає на силах, лицарство знемагає, король зупинивсь, трубка забреніла, знялась над військом біла хоругов. Король Шотляндців годиться на перемирє і каже: „Хочу прийти до згоди без війни, по братньому звичаю, хто з вас годиться зі мною, той і маєтками і людьми владатиме в спокою; люд простий має платити податки й десятини, а лицар буде вільний в своїй батьківщині, кожний лицар має з королем йти в походи, за це буде мати ласку й нагороди.

„До долу впали прапори, весь шотляндський, панський гурт враз крикнув: Згода, хай живе нам король Едвард. Шотляндське лицарство здалось, але один зістався, при зброї молодий лицар — Робертом звався, королеві він глядів в лице, здіймив мов блискавицю, і кинув ворогам під ноги залізну рукавицю"...

Поїхав Роберт по шотляндській землі, викликав народне повстання. Гонців розіслав він по всій стороні, скликати селян на зібрання. Коли на широкій долині зібрались тисячні маси, Роберт вийшов перед нарід та сказав: „Шотляндці вчинилась зрада, нема в нас лицарства, нема в нас панів — вони вже англійські піддані, та є ще в країні шотляндський нарід, не звик він носити кайдани, повстаньмо тепер всі, як оден за спільне, братське діло. Розкуймо на зброю плуги! Що маємо орати, коли наше поле невільне!" Тут всі зашуміли мов морські хвилі, ходімо, здобудемо волю, або наші буйні голови складемо на нашому полі. І там на широкій долині, між горами станули селяне табором, палили багаття цілу ніч, ясну зброю кували; ранком узброєне військо було готове; кому забракло зброї, тому не забракло коси, сокири, та в грудях завзятої відваги.

На простих селянських щитах не було красномовних девізів, а у цілім війску був оден девіз: за волю рідного краю. І так ішли вони проти лукавих панів. Роберт провадив їх до бою. В нещасну годину шотляндський народ кував свою зброю. У першому бою розбито його війско. Богато лягло головою; у другому бою недоля тяжка, знов шотляндське війско розбите; ударили в третє — знов поле вкрите кругом шотляндським військом.

Широкі лани шість разів були кровю политі. Шість разів пролунав по Шотляндії крик: Шотляндці розбиті. Однак ні зброї ні своїх хоругов не зложили вони до ніг королеві. Не стало селянських сил, щоби боронити волі рідної країни! Одні полягли, другі пішли поле орати, остався Роберт без слави та війска. Щож має він тепер почати? Чи має він, як шотляндські пани королеви зброю зложити? Чи зістатись тут на побитій землі останого сорому ждати? Ні, красше не бачити того і не чути, як гинути буде країна...

„Прощай моя рідна країно! Прости свому безталанному синови!"

На ірляндськім острові, у бідного рибака спочивав Роберт. Його погляд зустрів павука, котрий снував павутиння. Лицар побачив, як прялась помалу та нитка тонка, як павук спускався по ній, щоб її причіпити до стіни. Що гойдається, то нитка пірветься, і в долину упаде павук. Так шість разів обривався павук, і шість разів на стелю вдирався, аж за семим разом причіпив він павутиння до стіни. Тут раптом скочив Роберт на ноги, ухопив свою зброю і гукнув: „Та невжеж таки лицар має менше витревалости ніж павук?"

Ой не сокіл злетів з гори на долину, але то прилетів юнак Роберт в рідну країну, в останній раз скликав він шотляндській люд до зброї, кажучи: „Всі за волю згинути ми клялись, а деж присяга наша? Хто волі ще не відцурався, нехай іде до бою; хто памятає про славу і честь, до зброї зі мною!"

І в семий раз, як у перший, зібрались селяне до бою і в цім семім бою Шотляндці побідили Англійців, прогнали вороже військо з рідної землі. Не пропав вільний дух в шотляндськім народі; стала вільною шотляндська сторона. Навіть, як пізніше Шотляндці і Англійці зєднались у спільну державу, то Англійці вчились у Шотляндців, як любити волю, честь і славу. За те і слава Робертові. Він був борцем за рідний край, повним відваги в бою і завзяття в праці; він навчився в малого павука витревалости, він здобув собі велику славу, і не вмре та не поляже та слава. Вона буде вічно жити в пісні і розкаже про себе світови.

Василь Гасій,
Трентон, Н. Дж.

Л. В.

Я ВІДНОВЛЯЮ МОЄ МЕШКАННЯ

Наше мешкання треба конче знову відновити (сказала моя жінка!). Але як маляр наморщив чоло і вдумчиво обчисляв собі а потім сказав нам евентуальну ціну, на мені і на моїй жінці стали дрижати панчохи! Моя подруга перша прийшла до себе.

— Ми дамо вам знати. Добре?

Маляр відійшов.

Моя дружина шаліла:

— Трохи краски! Трохи тапетів! Тих кілька годин роботи! Такі гроші! Що за безсоромність!! Та як би ти не був такий йолуп...! Инші чоловіки роблять таку роботу самі і заощаджують гроші! Але т-и-и! — певно!!...

Я зрозумів, що тут розходиться про мою честь! Уже раз мушу побачити, чи я дійсно є той вічний йолуп! Сміливе рішення схвилювало по геройськи мої груди. Попередка моєї сорочки заскреготіла виразно з одушевлення! Жінка правду казала. Тьфу! Трохи тапетів наклеїти! Трохи намастити пензлем! Цеж дрібничка!

Я зараз узявся запопадливо за діло! Купив пензель, краску, клей, тапети. Потім надягнув стару жінчину нічну сорочку замісць малярського халата і до праці.

Насамперед опорожнили ми кухню. Це пішло скоро. Лише при пересуванню перевернулася шафа з посудою. Але, крім усіх тарілок і горняток, майже ніщо не збилося, бо шафа впала на доволі мягке місце: на мою жінку. Синя краска гудзів, які вона набила собі, ще збільшала красу її ясного волося.

— Вкінці кухня була порожна. Тож до діла! Насамперед треба побілити стелю! Я замішав краску. Потім відважно виліз із відром на драбину. Ледви я найшовся вгорі, зараз стало все ходити ходором: драбина, кухня і я сам! Мій Боже!! Не тратячи відваги, старався я ухопити гака в стелі, на якому колись висіла лямпа, та кликав жінку на поміч. Вона прилетіла на крилах любови, пхнула двері, вдарила об драбину, драбина перевернулася, а відро падаючи обілляло мою дорогеньку жіночку струями невинно білими! А я розпучливо кріпко держався гака в стелі. Тут висів я, я бідний дурень і то так високо як ніколи досі. Моя „біла пані" ліслала мені такий поганий прокліп у мої ясні висоти, що я — правду сказати з переляку — пустив гак і пірнув на доли, в саму середину між горшки з красками, які зараз гарненько перемішалися. Сидів я наче Марій на звалищах Картагіни. Моя жінка виголосила мені одушевлену промову, а на кінець іще висипала мені з торбини на мою славну голову хромововжовту краску!

Не зважаючи на ні ріжні, несподівані пригоди, кухня всетаки до пятьох днів (який рекорд!) була готова!

Тепер прийшла черга на кімнату. Стеля пішла ще якось-тако. Тапети споловіли. Нумо до діла! Я намастив клеєм і наліплював із одушевленням. Аж чудо як ішло гарно! Під вечір я скінчив. Невисказана гордість знімала мої груди. Тепер іще вичистити долівку в сінях! Через ніч може висохнути. Я замішав чудовий брунатний покост. І давай мастити! Вже все спало, як я домастився аж до спальні і тепер і собі — змучений, наче побитий — поклався до ліжка.

Рано я нагайно пробудився! На коридорі кричить хтось: „Ратуйте! Ратуйте!" Сполотнілий кинувся я до дверей. — Стоїть моя теща в нічному одязі, причепилась до свіжо помальованої долівки, вимахує руками наче полісмен, що керує вуличним рухом, і не може ні кроком дальше поступитися! Ганьбить, метає мені одно звіря зі „зоольогічного саду" за другим на голову та грозить видідиченням! А я співчуваючо (щоби не видідичила мене!) кажу: „Та просто виліз лише з черевиків!" Вона послухала моєї ради — і знову приклеїлась кріпко до долівки! Панчохами! Мусіли ми бідненьку з трудом відривати терпентиною, а то ще нині стояла би на коридорі!

Я — ввічливо кланяючись моїм паням — утік до нововитапетованої кімнати. Тут — очам своїм не хотів я вірити — майже всі тапети звисали зі стін наче жалібні фани. Котріж держалися ще на стінах, то вкрилися зморщками наче зі журби тяжкої!

Тепер переконався я, що тут жінка мала рацію, коли пошанувала мене почесним титулом „йолупа"!

Швець пильнуй свого шевства, а в кравецтво не мішайся!

Вже ніколи не буду відновляти моє мешкання!

ГАНКОВ, ОСІДОК КАНТОНСЬКОЇ ВЛАДИ.

Дописувач „Пті Парізієн-а" прислав такий опис китайського міста Ганков, теперішнього осідку кантонської влади.

Ганков, то місто банків, міністерств і сільських хат. Віддалене одну годину ходу від великого промислового передмістя Чія-Шеон. Коли проходите вулицями, кричать за вами діти:

— Вражий чужинець! Вражий чужинець!

Всі вулиці прибрані ріжними прикрасами і лямпіонами в честь побід кантонського війська.

Чанг-Кай-Шека, генералісимуса кантонського війська, не зважаючи на його побіди, проголошено зрадником працюючого люду. На однім плякаті намальований Чанг-Кай-Шек, як стоїть нерішучо перед двома дверми, не знає, котрими йти. Зпоза одних дверей наїжились багнети, а зза других вилискуються кинджали. На іншім плякаті зображено, як Чанг-Кай-Шек і Чанг-Цо-Лін стискають один одного бліді зі страху. Ще інший плякат зображає, як Китаєць, Японець, Аннаміт, Індієць і Мурин — усі в народній ноші — держаться за руки під прапорами совітів і співають. Що кілька кроків червоний прапор. То знак, що у тім будинку міститься один із численних робітничих комітетів.

Я відвідав одну малу дистилярню. Приняв мене предсідник робітничого союзу тої робітні. Він сказав мені:

— Нас усіх є двадцять три. З того один предсідник, один делегат і двох зоружених і уніформованих стражників. Властитель дистилярні є Китаєць. Він з нами підписав умову, на основі якої ніодного робітника не вільно відправити ні приняти до роботи без згоди нашого союзу. Союз іменує наставника і шефа робітників, які не сміють приймати ніяких поручень від управителя. Дневну плату підвисшено вдвоє. Робітники мусять діставати ще богато більше і потрібні гроші на мясо, ярину і приправу (коріння).

В Чія-Шеон є тисячі таких союзів. Усякий з них заступлений двома делегатами і двома зоруженими робітниками у синдикаті.

Коли я вернув із Чія-Шеон у Ганкоу, побачив на мурах великі плякати з написом:

„Банкові робітники, треба здержати працю". На дверях банків вивішені такі домагання банковців:

Збільшення і зрівнання платень, чотиромісячна платня відправленим урядовцям; 40 днів відпустки у році, не числячи днів зужитих на подорож і виплата коштів перенесення; 200 долярів на випадок смерти або окалічення одного з членів родини занятого в банку; всі заняті в банку мусять носити однострій д-ра Сун-Ят-Сена, який купить і про який буде старатися управа банку.

Перед кождим банком стоїть на сторожі відділ союзу банкових урядовців. Управителів банків повідомлено, що будуть інтерновані в своїх мешканнях і що нікому не буде дозволено носити їм харчі, коли не приймуть домагань банкових робітників.

РОЗВОДИ СЕРЕД АФРИКАНСЬКИХ ПЛЕМЕН.

Природник Герман Норден побував у глибині Африки серед племен, де ще майже не була нога чужинця. Перед згаданим американським подорожником був лише природник Вісман і хіба який заблуканий місіонар або лікар. Свої пригоди описав Норден у книжці „Стежками Конга". Він каже, що навіть у тих недоступних територіях приходить доволі часто до розводів. Норден брав участь у ріжних „паляверах" або судових розправах, на яких відбувалися розводи подружь тубильців. Раз бачив він на столі начальника округу Люлюабург (в бельгійському Конго) ріжні „вартісні" предмети: пару шлийок від штанів, кілька мідяних монет, кілька штук тканини, „мадіба" і т. д. На питання що це таке, відповів йому начальник суду, що ці предмети представляють суму купна, яку батько мусить дати чоловікові, котрий хоче розвестися з його дочкою. „Я маю дуже богато до діла з розводами" — сказав він. — „Ви дивувалися би, колиб знали, як часто". Ці розводи могли бути доказом на те, що навіть у найглибшій Африці пробуджується самостійне думанне та що вже не роблять собі нічого з давнього звичаю, який не знав, що таке розвід. Предложення розводу виходить усе від жінки, а вона має свого батька проти себе, який, самособою, не радо годиться дати назад ціну купна. Такий розводовий процес відбувається в присутности богатих тубильців. Вони приносять ріжні чародійні амулети, як приміром козячі роги, хвости леопардів, статуйки божків і т. п., щоби тим вплинути на розвід. Чоловік не хоче видати жінки. „Я купив її, вона є моєю власністю" — каже він. Присутні підтримують його і подають добрі ради: „Хай він лише вибє її добре, то вже вона належить до нього". Але жінка звичайно вперто стоїть при своїм, боронить свого права. „Робіть зі мною що хочете" — сказала одна така муринка, що хотіла розвестися — а я не вернуся до нього. Він має за богато жінок і бє мене батогом". Число розводових причин у глибині Африки не є, щоправда, таке велике як у культурних народів, але всетаки подають ріжні причини. Так приміром одна молода жінка бажала розвестися зі своїм чоловіком тому, що він їв мясо звірят, яке було „табу" (святим) для її племени. „Як можу бути жінкою чоловіка, який їсть мясо джунглевого кізла" — жалілася вона раз-у-раз, а з її слів пробивалася відраза душі, який обиджено найбільші її святощі.

Дрібний примір англійського гумору.

Трибунал у Шефілд розглядав справу Джека Тірнея, обвинуваченого за намагане самовбивство, що англійське законодавство вважає злочином. Суддя картаючи десперата, спитав його, чи має щось на оправдання свого вчинку. „Признаюся д овини— відповів Тірней — але позволю собі зазначити важну злагіднюючу обставину: того дня падав зливний дощ і я вернувся до дому промоклий до нитки, тому я повісився, щоби зовсім висохнути.

—o—

До славного берлінського лікаря-дерматольога Лясара (що помер тому яких 20 літ) прийшов був раз чоловік, що незадужав на випадання волосся. Лясар оглянув його, написав рецепту та казав приходити що чотири тижні.

— Алеж то неможливе, я мешкаю у Бреславі — відповів пацієнт.

— Ну, то зробимо ось так: Будете присилати мені по кілька волосків, а я дальше записуватиму що потрібно — сказав лікар.

І так ішло довший час. Пацієнт присилав по кілька волосків, а Лясар висилав йому рецепту. Нарешті одного дня Лясар одержав листа з такою допиською: „Залучаю чотири мої волоски. То вже останні".

—o—

Добра відповідь.

Молодий адвокат на першій розправі промовляв так довго і нудно, що предсідник суду не міг видержати і почав засипляти. Запримітив це адвокат і перервав промову. Найближчий суддя штовхнув злегка предсідника. Предсідник пробудився не дуже то вдоволений. Злобний адвокат запримітив: „Думаю, що пан президент „мали гарний сон". — Дякую, — відповів президент — дійсно сон був гарний. Снилося мені саме, що ви вже скінчили промову".

У школі.

— Хто сотворив світ?

— Бог.

— А тебе хто сотворив?

— Також Бог, але маленького; решту я вже сам виріс!

—o—

Авто потрутило прохожого. Він упав і почув на собі щось мокрого, але як переконався, що то кров, каже: „Ну, слава Богу!" А я вже думав, що збилася фляшка з горівкою, яку я мав укриту за сорочкою.

—o—

Клемансо і Пуанкаре ворогували з собою вже здавна і тепер ворогують. Клемансо сказав недавно: „Природа створила дві непотрібні речі: людську сліпу кишку і Пуанкаре". Коли сказали це Пуанкаре, він відповів так: „Пана Клемансо справедливо називають батьком побіди, але він обходився з своєю дитиною так ганебно, що дитина зовсім підупала на силах".

—o—

Німецький поет Ґелерт мерз так дуже на старі літа, що все мусіло бути сильно напалено в його кімнаті. Раз весною відвідав Ґелерта молодий студент, а як побачив, що поет працює в горячо напаленій кімнаті, сказав:

— Алеж то у вас горячо наче в пекарській печі!

— Щира правда, — відповів Ґелерт — я тут печу мій хліб!

—o—

Шеріден, славний англійський драматург і державний муж (1751—1816), не хотів разіти на прохід із одною старою панною, а боронився тим, що на дворі непогода. Пізніше стрінув Шеріден цю даму, а вона каже:

— Ну, пане Шеріден, вже таки випогодилося.

— Так, моя пані, — відповів поет — але тої погоди вистарчить для одної особи; для двох осіб її за мало!

ДЕЩО ПРО ГОЛОС І ВИМОВУ.

Всі стараються оминати людей з неприємним, крикливим голосом. „Крикливу бабу" чути і на сто метрів, а поправді вона не кричить, говорить таким верескливим голосом. Самособою годі вимагати, щоби кождий мав чарівний голос. Та кожен може богато зробити для свого голосу, щоби він був приємніший для тих, із ким ми говоримо. Ми нікого не повинні вражати немило нашим голосом: він повинен бути тихий, зглядно голосний, відповідно до обставин і до місця. На жаль, цей, хто звичайно говорить занадто голосно, не знає цього зовсім. А то дуже легко ствердити. Але він потребує лише попробувати говорити таким „кімнатним" голосом десь під голим небом, на полі до когось, хто від нього є доволі далеко. На своє здивування переконається, що тамтой зрозуміє його „кімнатний" голос — отже такий голос є для замкненого простору за голосний і може денервувати слухачів. Треба отже лише трохи енергії і говорити в найближчі дні нарочно тихо — а побачимо, що слухачі розуміють нас таксамо добре, як тоді, коли ми говорили до них голосно і денервували їх. Рідко коли буває, щоби хтось говорив так тихо, аби його хтось не розумів. А хто дійсно говорить занадто тихо, шепоче, той вже переконається, що так не ялось і старатися не направити свою вимову.

Та не лише задля інших повинні ми зважати на наш голос, але і задля нас самих. Поперше ми шкодимо нашому голосові, коли говоримо за голосно. Так само, коли говоримо занадто тихо. Тоді тратимо на повазі інших людей. Бували навіть випадки, що дехто втратив становище тому, що не в силі був достроїтися своїм голосом до обставин. По друге: коли говоримо занадто голосно, можемо наразитися на ріжні недуги горла і голосових знарядів. Хто має гарний голос, повищим способом може собі зруйнувати його. Спів не шкодить голосові, поки не відчуваємо болю або не захрипнемо. Коли до того дійшло, то безумовно треба порадитися лікаря або вчителя співу. Вони певно порадять. Справжні недомагання вимови, як приміром заїкування, шепелявість може вилічити справжній учитель вимови. Отже ціла наука про плекання голосу не така тяжка. Лише всі повинні би це знати, а тоді певно не було би крикливих, храпливих, заїків і шепелявих.

Також успіх.

— А що, була цього року користь із вашого городу?

— Ще й яка! Кури мого сусіда одержали на господарській виставі першу нагороду.

Присягаю на мое сиве волосся.

Паризький суд має між оборонцями і одного адвоката, що є „лисий, наче спина кита". Адвокат цей носить перуку, а властиво аж дві: одну шпаковату, другу зовсім сиву. Підчас процесу надягає одну або другу, відповідно який степень милосердя хоче викликати у суддів. Недавно виступав у дуже важній карній справі. Адвокат приїхав до суду схвильований. Дуже йому залежало, щоби його клієнт виграв, тому за всяку ціну хотів зворушити суддів.

— Панове, — зачав він промову, вдаряючись по голові — заклинаю вас на мое сиве волосся.

— Пане меценас, пане меценас — сказав до нього предсідник — ви помиляєтеся: таж ви надягнули шпаковату перуку!

Наука.

Мати: Що? Твій тенісовий партнер поцілував тебе в ліву щоку? Ти, певно дала йому науку!

Дочка: Так, мамо, я наставила йому уста.

ЖАРТИ.

—o—

Малий Івась вернув зі школи до дому. На батькове питання, що учитель питав дітей, синок відповідає:

— Чого він сам не знав, те питався дітей.

—o—

Судя зачинає розправу: — Обвинувачений, ви поповнили крадіж...

Обвинувачений: Пане судця, коли ви знаєте це так напевно, то навіщо запросили ви мене сюди?

—o—

Данці в 1679 році з великою армією вирушили на Гамбург, але надармо трудилися і мусіли покинути облогу та назад забратися. З тої нагоди Гамбург вичеканив монету, на якій по одному боці був напис: „Король Данії був перед Гамбургом; що він зробив, то можна прочитати по другому боці". — На другому боці не було ніякого напису.

—o—

Поет Боальо не хотів ехлібляти і зарозумілому королев Людвикові XIV. Раз із великим трудом королеві вдалося склеїти кілька віршів і він спитав поета, що думає про його поетичний талант. Боальо прочитав ці вірші і сказав: „Ваша королівська величність любить жартувати. Ви хотіли написати нездалі вірші і воно вам знаменито вдалося".

—o—

Геський князь Фрідріх довідався, що парох місцевости Ротвайль бачить духів (є духовидцем). Раз прийшлося князеві переїздити через Ротвайль. Побачив у вікні священика й сказав до нього: „Я чув, що вмієте кликати духів, чи то правда?" — „Так, — відповів священик — але вони не приходять!"

Добра відповідь.

— Мамусю, чи можемо бавитися в тата й маму?

— Добре, тільки не кидайте до себе полінами!

—o—

Добрий приятель.

Одного вечора чоловік запізнився і хоч уже було досить пізно, все ще не вертав до дому. Затривожена молода жінка у розпуці зателеграфувала до найліпшого чоловікового приятеля, чи припадково нема чоловіка в нього. Небаром вернувся чоловік до дому, а якої пів години опісля прийшла телеграма від приятеля: „Так, ваш чоловік є у мене".